

Henrik Fuirens Avtobiografi,

meddelt af O. Nielsen.

Den nedenfor meddelte Avtobiografi tilhører Hr. Kaptejn P. O. Testman og er meddelt Udgifveren af dennes Datter, Frøken C. Testman. Den er indført i en Bog i Oktav, der tillige indeholder en Avtobiografi af Johan Peter Testman, der var Dattersøn af Henrik Fuiren. Det er tydeligt, at Henrik Fuirens Optegnelser i denne Bog er en Afskrift, ti det fremgaar af mange Steder, at han har optegnet sit Livs Hændelser efterhaanden, medens Haandskriften her viser, at alt er indført samtidig; desuden betegner de mange Skrivefejl og oversprungne Ord tydelig Afskriften. Dog er det øjensynligt, at Forf. har underkastet sine ældre Optegnelser et Gennemsyn i 80 Aars Alderen, hvorfra Optegnelsen om hans Alder lige i Begyndelsen hidrører. At han ikke selv i sin gamle Alder har indført sine ældre Optegnelser i denne Bog, fremgaar dels af Haandskriften, der ikke godt kan tilhøre en 80-aarig Mand og dels af de mange smaa Norvagismer, som han ikke selv kunde have ført i Pennen, ligesom han selv vel ogsaa maa have stavet de fremmede Ord bedre. Jeg kan ikke forklare, at Afskriften med hans Underskrift, der her ikke er egenhændig, er dateret 17. Sept. 1743, medens hans sidste Optegnelse er fra 2. Jan. 1744, uden af en Afskrift efter Optegnelser fra forskellige Tider. Som det fremgaar af Henrik Fuirens egne Optegnelser var hans Fader *Jakob von Fuiren*. Denne havde tilligemed 3 andre Vinhandlere 1659 Ladegaardsmarken i Pant af Kongen for Levering af Vin og var 1658 en af de Borgere, der indgav det Andragende til Kongen, der havde Stadens Privilegier af 10. Avgust til Følge. Næste Aar var han en af de »fornemme Borgere«, der mødte paa Raadhuset til Udvælgelse af de 32 Mænd første Gang de valgtes. 1661 og 1668 opføres han i Grundtaxterne som Ejer af nuv. Nr. 55 paa Østergade, der nævnes som en grundmuret Gaard med Bygninger til Nikolaj Kirkegaard og til Kirkestræde (=: S. Jørgensgade), alt overensstemmende med Sønnens Opgivelse¹⁾. I et Brev 1659 kaldes han Vejer. Det vides ogsaa, at hans første Hustru blev begravet i S. Nikolaj Kirke og at han og hans anden Hustru begra-vedes sammesteds 12. Dec. 1676; Sønnen opfører deres Død til Avgust 1675. Jakob von Fuirens Moder var ifølge Sønnens Optegnelse en Datter af Henrik Fuiren den yngre og han optog Morfaderens Navn, dog med den Forandring at han kaldte sig von Fuiren, idet

¹⁾ Kbnh. Dipl. I. 697, 704, 728. II. 807. III. 493.

hans Fader ikke skal have haft noget Stammaavn. Ifølge Oplysninger af Hr. Cand. jur. Grove hed Faderen if. Klevenfeldts Stamtavler rimeligvis Jakob Pedersen, og det er sandsynligvis ham, der ellers hed Jakob Trægaard; en Mand af dette Navn var Borger 1581¹⁾ og Jakob v. Fuiren havde ikke alene samme Gravsted i S. Nikolaj Kirke som Hans Trægaard, men besøgte ogsaa dennes og Alexander Trægaards Søster Anes Begravelse her²⁾. Jakob Trægaard har formodentlig været 2 Gange gift; af første Ægteskab havde han Hans, Alexander og Ane, af det formodede andet Ægteskab med Henrik Fyren den yngres Datter Jakob v. Fuiren og formodentlig flere Børn, der ogsaa optog Navn efter Morfaderen. Flere af Jakob v. Fuirens Børn nævnes i hans Søns Avtobiografi, et Par Notitser om dem findes i Lengnicks Stamtavle Henrik Fuiiren, væsenlig paa Grundlag af denne og Kjøbenhavns Kirkebøger.

Udi Jesu Christi navn. Herunder fremfører jeg noget saa korteligen over mine forfædres, baade faders og moders forfædres indkomst her till Dannemarch, da dee nedsatte sig udi den kongelige residents-stad Kiøbenhavn, efter dee forlode deres fædreneland.

Udi det fembtende seculo er min sal. faders moders farfader ved navn *Hendrich Fiiiren* indkommen ifra det førstelige Mechelborske og nedsatt sig her udi Kiøbenhavn som en handelsmand, hvor hand afledte en søn; om hand haver haft flere barn, dett er mig ubekjendt. Denne søn hand wed den hellige daab kalde Hendrich. Wed hans opvegst blev hand altid kaldet *Hendrich den øngre* og hans fader den gamle Fiiiren³⁾. Denne den øngre afledte min faders moder og efter at hun kom udi ægtestand⁴⁾, afledte hun ibland andre hendes børn min fader, hvis døbenavn war Jacob, og som min farfader førde indtet bienavn, saa udwaldte han paa kuinde lienien at tiltage sig det bienavn Fiiiren og skref sig *Jacob von Fiiiren*. Indtet wiedere er mig bekient om min sal. faders forfædre.

Nu maa jeg og melde noget liedet hvad mig er bekient om min sal. moders faders her indkomst till Kiøbenhavn fra Saxenland. Min morfaders fader haver boet udi en bye kaldet Eitzlæben, hvor at hand nedsette sig, efter at hand udi den lang-

---

¹⁾ Kbnh. Dipl. I. 511.

²⁾ Pers. Tdskr. I. 194, 265.

³⁾ Se Pers. Tidskr. I. 206, 213, Hofmans Fund. I. 187, Reg. til Kbnh. Dipl.

⁴⁾ Med Jakob Pedersen, se foran.

værige krieg for religionen, udi hvilken hand, efter at hand war hvervet, da han reiste paa sit handwerck som en kandstøbersuend, avancerede till obrister for et regimente, hvilket hand andwørdte¹⁾, og udi den sidste battalie, og udi samme fick hand nie blesyrder og den 10. rambte en provincierose, som hand havde satt udi sin hatt, hvilken war $\frac{1}{2}$ bortskiøden²⁾). After(!) at hand da blev lægt, tog hand sin demission og satte sig udi rolighed udi ermeldte bye. Wed hans afskeed blev hand nobliteret og meddeelt udi sit waaben, oven over skieldtet³⁾ præsenteres en halv provinsie rose, udi det øverste rom af skieldtet præsenteris 9 kugler, forrestillende 9 blessürder og neden for den halve rose. Han bode til sin død udi Eitsleben og som mig er sagt neste huus, hvor Dr. Lutherus haver boet. Min moders fader war en af hannems efterladte børn wed navn *Christopher Trøner*⁴⁾). Udi hans opvæxst blev hand satt i tjenist hos en kiøbmand og efter at hand havde udstaaet siene drengenaar, begaf hand sig udi(!) forat forsøge sig paa fremmede stæder og landskaber. Under andre stæder arri- verede hand og til Kiøbenhafn, hvor hand da skall have continueret till, at hand omsider sielf oprettede en handling for sig sielf nemlig en klæde kramboe, og da hand havde sat sig i stand, resol- verede hand till sit giftermaal. Hand boede paa det saa kaldede Gamble torf og der holdte aaben klædeboe intill hans død. Udi hans egtestand skal hand have haft i lieve 2 sønner og 10 dottre, hvilke hand alle wel udgav⁵⁾, for at hand dødde. Hans eldste søn kaldet *Strange Trøner* fick til egne min faders halvesøster⁶⁾, og min fader giftede sig med hans søster; min faders halvesøster heed *Maria Führen*. Wiedere wed jeg icke at melde om mine for- eldres forfædre.

Min fader giftede sig med en af ermeldte Christopher Trønners dottre ved navn *Else Trønners datter*. Min faders profession war

¹⁾ Forestod.

²⁾ Bortskudt.

³⁾ Skjöldet.

⁴⁾ Christoffer Trønner bode allerede 1609 som Krømmer i Klædeboderne, senere i Nr. 1 paa Nørregade, paa Hjørnet af Gammeltorv, der arvedes af Sønnen Strange; det ses af forskellige Omstændigheder, at han var en anset Borger (se Registret til Kbnh. Dipl.).

⁵⁾ Udstyrede.

⁶⁾ Strange Trønner blev 1659 en af de 32 Mænd og gav 1656 300 Daler til de Husarme, se Registret til Kbnh. Dipl.

wiin forladter¹⁾ og udtappede reinsk wiin. Udi den tiid bestod wiinhandlingen udi Kiøbenhavn under et amt af 16 personer, dee 12 skienkede fransk wiin, dee 4 skienkede reinsk wien. Min sl. fader boede paa Østergaden udi et huus, der war bequem til den handling med en bequem grundmuret og gewelft kielder og derforuden mange wærelser under og over, en 3 etatier høyt foruden skjøne lofter derover, hvorudi hand boede indtil hans dødedag²⁾. Min sl. moder døde udi hendes barsel seng med hendes 12te foster, hvilket med magt blev taget ifra hende, saa som at det war dødt i moders liv; wed saadan gewaltd, hun udstod, satte hun og sit liv till og det udi min faders fraværelse, som da war forreist till snapstinget, der holdtes i Jydland, hvor hand havde gieldenere. Thill ham blev da strax afferdiget en expresse at forkynde ham denne bedrøvelige tiende, derefter hand og strax forføyede sig hiem, at hand kunde giøre andstaldt for hendes begravelse. Min fader havde sit græftsted udi Nicolai kierke oppe i korret³⁾, hvor at hun da blev nedsadt og over hende da holdt liegprædiken af sognepræsten M. Michael⁴⁾. Efter min sl. moders henfardt sad min sl. fader udi enlig stand paa det 3die aar og der efter resolverede at gifte sig igien og tog till egte et fruentimmer, der war en tiid lang opdragen udi hans huus. Hun war en præstedatter, som faderen war død ifra udi hendes umyndige aarer. Hendis navn war *Gierdrud Albretsdatter*. Med hende levede hand ickun paa det andet aar, aflede en søn, der war ickun 26 uger gammel. Min fader døde først og derefter min stifmoder tuende dage derefter og dee bleve begge begrafne paa en dag og nedsatte udi deres efterladte græftsted, hvor at wor sl. moder med en deel afdødde børn forhend ware bestædigede. Over dem og holden liegprædicken af dito sognepræst. Den deres efterladte søn war da 26 uger, heed *Albret*, da hand med os 5 sambsødskenne bleve baade fader- og moderløse. Der blev strax holden wordering og aution efter deres henfardt over deres efterlatte vitløftige stærbo og wie efterlevende umyndige da strax kom enhver paa sin wey og hendsatt iblant die da levende wener og formyndere. Vor eneste søster blev gift for at wores faders død med en urtekrem-

---

¹⁾ Vinkyper.

²⁾ Østergade Nr. 55.

³⁾ Se Pers. Tidskr. Første Del S. 194.

⁴⁾ Michael Henriksen.

mer, der da tilliege med sin urteboed brugte den profession af confectbageriet, ved navn *Johan Hansen Ronum*¹⁾. Vor elste broder *Christopher Fiiren* var før wor sl. faders død hendsat till en appetheker, der boede i Aalborg. Wie andre bleve da opdragte tiid efter anden, indtil at og trende af os og komme udi egtestand og nu ickun jeg med vores halfbroder ere till dato her udi lieve. Gud unde os wed sin store naade en salig henfardt, naar det behager hannem og at forflotte os af sin store naade og kiærlighed af dette jammer levnet till den æwig hviel, dend Gud unde os af sin store barmhertighed wel og snart, amen. Nu ieg dette skriver haver jeg till den tilkommende 2 januari opnaaet miene 80 aarer og med mig endnu befindes i live af 33 børn ickun 9, deraf nogle gifte og af Gud forsynede, at dee nu udi min høye alderdom og fattigdom, at jeg icke meere kand for skrøbeligheds skyld ernære mig med hustru og tvende umyndige piegebarn. Gud udi sin store naade og godhed velsigne dem, at dee fremdeeles kand recke mig haanden till min og mienes nødtørftige underhold, hvilket at og den fromme Gud sielf will wære en belønnere for.

Nu maa ieg og herefter og skrive noget liedet om min indkomst, wandring og mange trengseler, som ieg efter Guds willie haver overvunden hid till dags. Jeg weed og will tro, at min Gud will till enden staa mig bie og forleene mig en salig afskeed af denne syndige og forgængelige verden, hvorefter ieg nu hierteligen med smerte wendter hver tieme og stund, Gud gjør den god og staae mig da i naade bie. Amen.

Udi vor Herres og vor fromme Frelseres Jesu Christi hellige navn haver det behaget min naadige og milde Gud at indleede mig arme syndere og Adams barn udi denne jammerfulde werden. Anno 1664 d. 4 januari haver min nu sl. moder født mig, at jeg er kommen fræm at denne dags lys her i tiden. Min fødebyer den kongl. residents-stad Kiøbenhavn. Min sl. fader *Jacob r. Fiiren* reinswindhandler, der udtappede reinskwin udi stoere og smaa partier, boede paa Østergaden, hvor mand kunde gaae tuert igiennem huuset, hvis udgang igien var till Nicolay kierkegaard, et huus med gewælbet kielder, tuende gieste wærelser i kielderen og springwand der udi, des foruden oven paa adskillige giæste

¹⁾ Han var Stadsmægler og bode i Magstræde (Kbnh. Dipl. III. 680) og døde 1688 (Pers. Tidskr. I. 194).

stuer, grundmuret gaard, 3de etatier høyt. Udi samme gaard boede mine foreldre fra de begyndte at nedsetté sig og till deres død. Min sl. fader *Jacob von Fiiiren*, min moder *Else Trønners*, begge barnfødde udi Kiøbenhafn. Efter min syndig indkomst udi verden blev ieg efter nogle dages forløb fremstillet for min søde Frelsere Jesu Christo og indlemmet udi den christelige kierckes meenighed og forsambling, der at annamme den hellige daabs sacramente, og der annammede mit døbenafn Hendrich. Samme hellige forretning blev holden udi St. Nicolaj kierke. Derefter blev ieg opdragen nogle faae aar hos miene foreldre, saa lenge dee levede med mig, og andre mine sødskende. Wie ware 5 udi live, en søster, 4 brødre. Det behagede Gud at tage ifra os vores moder og giøre os modersløse. Hun døde d 2. marti anno 1672 udi stor barselsnød med et dødt foster. Gud glæde hendes siæl og forleene hende med alle andre Guds udvalde en naadig opstandelse, at hun med lægeme og siæl maa staa for Guds hellige ansigte ævindeligen, amen.

Hun war os en god moder udi hendes levendis dage med vores fader. Da hun war bordte, døde og med hende all vores faders næring tiid efter tiid. Hun efterlod sig et gott navn og eftermeele baade af riego og arme, saa at alle ting war i flor og welstand udi hendes dage. Min fader sad der efter udi enlig stand indtill anno 1674 udi juli maanet, at hand gjorde bryllup med sit andet giftermahl, da wie fick till stifmoder *Gierdrud Albretsdatter*, der forhen havde holdt huus for hannem udi hans enlige stand og dedts foruden wæret hos os, mens vores sl. moder lewede. Denne nye forandring warede ickun en kort tiid, nemblig et aar og nogle maaneder, og udi samme tiid aflede hun med wor fader en søn, hvilken war ickun 20 uger gammel, da det behagede Gud at afhendte til sig wor sl. fader og tuende dage derefter vores stifmoder, og bleve derefter begge begravede udi deres hvieler kammer udi St. Nicolaj kierke paa en dag. Gud unde dennem alle en naadig opstandelse paa vores Herres Jesu Christi herrlige tillkommelses dag. Den søn, dee efterlode sig, heed Albret. Dette passerede 1675 udi augusti.

Udi miene sl. foreldres levende dage spartes indtet for os, hvad der kunde tiene os till lærdom og optugtelse, wie ware da efter deres skilsmisse fem sødskende, deraf var den elste kaldet Maria allt gift en kort stund, førend at wor sl. fader dødde. Udi vores foreldres levende tillstand at wie ware komne till den

allder, at wie kunde fatte nogen lærdom, blev der taget en studenter udi huuset, der først lærde os at læse og derefter begyndte at informere os udi latienen. Der blev andtagen for os en skrivemester, der kom 1 tieme om dagen till os i huuset, huilken maanetlig tog for enhver 1 rdl. Af dee præseptores, wie tiid efter anden hafde haft, kom dee fleste fra os og bleve kaldede till det hellige præste embede. En af dem hafde sit kald udi Jydland, hed *Rasmus Fog*¹⁾, en anden hafde betiend adskillig sognekald og sieder kaldet ifra H. Gæstes sognekald og till at wære biskob udi Aalborg stift, hvor ieg besøgte hannem og war ham meget welkommen, heed magister *Frans Tæstrup*. Alle disse informationer dodde og bort med woress sl. afdøde foreldre, da wie dog havde avanceret temmeligen vidt frem udi lathinen og wed skrifningen. Derefter da blev strax en skilsmisse iblant os søskende, wor søster war gift og wor eldste broder sat till apotecheren i Aalborg, wie 4 mindre kom og da enhver paa sin sted. En klædekremmer *Kield Lauritsen*²⁾ var min formynder, mens jeg kom icke till ham, mens min moders broder tog mig till sig, sieden at hans myndling Christopher war allt udi tieniste ved apoteket. Till hannem kom jeg 1675 d. 7. julii, der war jeg icke lengere end som et aar netop; d. 7. juli 1676 blev ieg og min øngste broder forsent till Slagelse udi Siælland, 12 mille fra Kiøbenhavn, der at wie igien skulde gientage studeringen, da wie dog efter den tiid, wie havde været der ifra, forglembt meget. Det oven ermeldte aar var ieg sat af min morbroder, som oven er meldt havde taget mig till sig, det aar gicke jeg till den skrivemester udi hans huus for wieder at lære skrifningen. Min morbroder war acciseskriver³⁾ paa den stoere Taalbode paa Magistratens wegne. Wore wanner lod sig besnacke af rectoren af Slagelse skolle magister Peder Bentzen ved løfter, at wie efter en liden tiid skulde nyde wor frie kost som en temmelige deel skolarer nød, mens der blev indtet af; ved ankomsten till Slagelse blev wie lagt fill kost hos en gammel klocker og betinget 8 β for os huer af os ugentlig. Til didreisen blev wie udrustede med sengeklæder, ulden og linned, klæder og mange bøger. Der blev leyet wogn till os der til, hvor wie andkom 1676 d. 9 juli, os

¹⁾ 1673 Præst i Bjerring.

²⁾ Bode paa Amagertorv 1681, nævnes ikke 1639. Kbnh. Dipl. III. 677, 763.

³⁾ Er vel den Hans Trøner, der 1688 blev Raadmand. Kbnh. Dipl. VI. 120.

til liden baade med stor omkaastning, liden lærdom, at wenneerne endeligen saa, at det kunde icke holdes ud. Wie kom did wel udrysted, war der med stor bekaastning opholdet, at dee lod os kalde der ifra igien. Jeg blev da først afsendt heel slet, ligesom jeg stod og war, udlet (uldet?) og det der war efter mig blev efter, sengeklæder, bøger og mit linneth, der endnu war i behold. Da wie kom did, blev wie sat udi 3die lexcie, jeg war ickun der paa andet aar. Wed hiemkombsten søgte jeg min suogers huus *Johan Romanum*, der enda holdte urteboden wed liege og derhos war bleven stadts mecheler, af hannem blev jeg da opklædt og sat i regne- og skriveskole hos skollemesteren N. Nicolay, der holdt en stor skole og havde mange dessipuler, hvor jeg continuered 1 aards tiid og imidlertid forflødt ifra ham og till min formynder *Kield Lauretsen*; der havde næsten lus og skarn ædet mig op. Dog Gud wære æret, det warede icke lenge. Anno 1679 blev jeg tagen af skollen som og ifra formynderen og sat udi tieniste hos en skarp og hastig husbonde. Hos hannem blev jeg renoveret af utøy, well monderet, mens meget skarpt holden og ofte ubesindigt tracteret, indtill at jeg og motte quitere denne tieniste. Denne husbonde war cammer secreter der hos den kongelige prins Giorgen, kong Friderich den 3des son, broder till kong Christian den 5te, hannems navn var *Thobias Fleischer*¹⁾; hos hannem holdt jeg ud indtill 1681 in juni. Derifra kom jeg till at lære barbeer professionen og blev af wenneerne for accorderet med en regiments feldscher udi Malmø udi Skaane land. Der blev sluttet contract med hannem at lære trende aar, for læren accorderet ved indtrædelsen at erlægge udi danske croner 50 sletdaler, for en seng 20 rdl. og till hans konne for min wash 8 rdl. Saaledes blev jeg med mange penge sat til et trældoms fengsel at udholde dee trende aar, hvor jeg for miene udgifne penge fick en slet tractement, lieden lære. Et trælle arbeide war min meste lærdom, med gade, gaarde, stalld at holde reen og hugge wed, og dertill med slet spiesning, jeg med min medtienere nød, gav os anledning at stiale till wor nødtorf. Herrens navn skee lov, som styrede mig ifra den last, da jeg efterdags slap det fengsel og kom till andre mestere, der gave deres folk god nødtorfte underhold.

Efter miene trende aars udstandende lære blev betalt dee andre for accorderede 50 sletdaler udi danske croner, jeg motte og:

---

¹⁾ Se om ham Henvisningerne i Hist. Tidskr. 3. R. I. 114.

sielf bekoste mit lærebref, da jeg dog havde haft lieden lærdom, det weed Gud. Derefter tog jeg afsked 1684 efter juni maanedts forløb og reiste till Kiøbenhafn. Min møster *Gierdrud sal. Frans Jondsens* (hendes sal. mand fordom raadmand ved Kiøbenhafns raastue¹⁾, hun holt mig med kost og kammer oppe resten af aaret indtill nestkommende paaske, da jeg fick condition hos mester *Nicolaj Boye*²⁾, der udi den tiid betiente Holmens matroser ved skibsbygningen; der foruden havde hand at betiene det gandske mariner regimente, der bestod af 2400 mandskab. Hand havde og en mængde af byens mennistres³⁾ og borgerskab at betiene, hvor der faldt meget for at giøre, og en ung lærning der kunde lære noget, at hand kunde passere for en karl. Jeg gick udi den condition anno 1685 wed paaske tieder og af 4 suenne andtog den øngste pladtz, havde ugenlig 48 β, der continuerede till 1687 in juli, at jeg med min mesters forlov quiterede og antog en kammertieneres embede an hos Hans Kong. Mats. krigs commissarius udi Norge, som da war i Kiøbenhafn, weledle *Hans Hansen Rosenkrøitz*. Begyndelsen hos ham war meget resonabel, hand havde andre betiendtere, saa som skriverkarle, hvilke hand forhend havde gievet kaastpenge ugentlig 1 rdl, mens da jeg kom udi hans betiening, forbedrede hand kaastpengene, at hand betaldte till dem og mig for ugen 2 sletdaler og det paa saadan maade: nembliq for en gandske maanet betaldte hand forud 5 rdl 32 β, der war begyndelsen; der foruden gjorde hand maaneden ickun 3 uger lang, at hand da forud betalte paa ny for en maaned, og det saa lenge at hand war udi Kiøbenhafn. Jeg havde wæret tillfredts, at det havde wæret noget udi lengden, thi mine kostpenge sparede jeg, og min møster gav mig kosten. Jeg gjorde med ham en reise till Slesvig udi Holsten⁴⁾, hvor da udi den tiid residerede sl. kong Christian og der til sig havde insisteret sine sødskende⁵⁾, nembliq cuurfystinden af Saxon med hendes da levende tuende prinser, cuurføstinden af Heidelberg, føstinden af Holsten, der war førstens gemal af Holsteen; siden at kongen war udi tuistighed

¹⁾ Blev Raadmand 1669, døde 1680. Kbnh. Dipl. VI. 116 og 118.

²⁾ Se om ham Ingerslev, Danmarks Læger, se Registret. Enken ejede 1681 nuv. Nr. 2 ved Strandøen med Baghus til Admiralgade og levede endnu 1639. Kbnh. Dipl. III. 671, 765—66.

³⁾ Gejstlige.

⁴⁾ Slesvig Købstad.

⁵⁾ Dette var i Slutningen af Aaret 1687.

med hannem, war der icke med, mens holdt sig øppe udi Ham-
 borg. Da min herre da havde gjort sin opwartning, da reiste hand
 till Kiøbenhafn efter nogle ugers forløb, og efter at det kgl. her-
 skab kom tilbage igien fra Holsteen, fick min herre ordre sidst
 paa aaret in december maanet cito at reise til Norge igien. Julle-
 uge brød wie op, mit herskab, tuende skriverkarle, hans lifknægt
 og jeg med 3de wognmands wogne till lands till Helsingnør, der
 ifra over Sundet till Helsingborg, derifra med trende wogne for;
 indtill at wie kom julle aften paa Wigsieden, hvor wie hvielede
 første julle dag. Herrskabet med dee andre reiste till kierken og
 opfrede hand præsten med siene med sig havende. Ved tilbage-
 kombsten blev resolveret, at sieden weyerliget var saa galt, at
 leye baader at gaa till wands med at Norge, hvor till om aftenen
 og blev gjort anstandt (!) for at hyre trende baade, og med dee
 samme forfuldte wie wor reise og kom till Moos den 3die dag,
 logerede paa taalboden. Tolderen war en aldrende mand og hans
 hustru war ong og saa well ud. Der logerede wie otte dage. Der-
 efter fortsatte wie woers reise til lands paa føret og arriverede
 samme aften till Christiania.

Der fandtes en selsom huusholdning af aarsage, at fruén war
 ey som hun burde at wære, hun sendte ey folkene den spiesning,
 som de burde at have. Derud over gjorde hand den andstaldt,
 at hans skriverkarle og jeg blev spieset uden huuse, wor kost blev
 os meddelet hos en enke konne, der boede strax wed Commis-
 sariatet; samme war søster til fruén og hafde haft en skræder,
 hvor vie fem bleve spiesede; per persona skulde have ugentlig-
 1 rdl. Det gode, jeg havde nødt i Kiøbenhafn, holdt da op, og
 herren blev da og kied af dee fremmede antagne tienere, tillige og
 af mig, som hand havde antagen i Kiøbenhafn, og efter at det, nu
 tiden leed, at waaren indstillede sig, resolverede herren at ned-
 sende en af siene ny antagne skriverkarle till Kiøbenhafn for at
 fragte fartoy op med hans efterstaaende sager, blev jeg og ordineret
 at reise ned med. Wie bleve beordrede at reise till Friderichstad,
 hvor der laae en kongl. fregatte kaldet den flyvende Abe og laae
 seilfærdig under fæstningen Agerøe. Wie afseilede derfra om en
 aften og derefter anden aften arriverede paa Kiøbenhafns reed uden
 for bommen og der efter om morgenen kom i land. Jeg logierede
 mig da ind hos min suoger Johan Hansen Ronum, der havde haft
 min afdoede sl. søster Maria og nu war gift igien med min sl. stif-
 moders søster Bergitta Albrets datter. Herrens skriverkarl, der

havde fuldmagt over all forretningen ved navn Friderich Irgens, den samme fick ordre strax efter vores nedkombst at opsiege mig paa herrens wegne min tieniste, og at hand icke skulde tage mig med sig op igien. Det war mig uanstaaelig saaledes uden afskeed og uden nogen afklaring, hvilket war imod all menneskelig rett og ubilligt; jeg resolverede derforre at tillskrieve, at hand lovlig vilde gjøre mig fra sig, saa war det mig liege meget, og som da ifra hannem icke kom noget giensvar, medens wie laae i Kiøbenhafn og gjorde os klar till opreisen, kunde hans fuldmægtig icke nægte mig at gaa op med fartøyet till Christiania. Jeg havde indtet med herrens sager at bestille, dog hialp jeg till med hvad jeg kunde og fuldte med tøyet op igien. Der ware og foruden dets 3de personer, som hand hafde taget i tieniste, før at hand reiste fra Kiøbenhafn, nemblig en, der war en musicantsven og forstod og noget af skriveriet, der foruden et andet ongt menneske og som skriverkarl, der foruden en som skulde tiene for kudsk, disse trende havde hand opholdt windteren over og nu opsagde dem og alle tre, hvorfore dee ware wel fornøiede og icke reiste med os. Heraf sees den gode herres ubesindighed og uforstand. Imens wie ware i Kiøbenhafn efter min beretning huad jeg forhend havde nødt i kaastpenge, nemlig 1 rdl. 32 β, hvilke hand betalte mig og sig saa lenge at wie ware i Kiøbenhafn og førde sig till udgift, og da wie wed Guds bistannd kom till Christiania, fordrede jeg strax paa afskeed og rigtighed, sieden at jeg icke havde andet forskyldt; hand lovede well, mens lod mig dog hen gaae en tiid lang uden nogen rigtig endskaft, dog nød jeg ophold. Hand fick ordre at besigtige alle fæstninger Norden- og Syndenfields. Wed afreisen andholdt jeg om afskeed og clarering, mens icke kunde erholde. Det blev befallet at blive till hans tilbagekombst og imidlertid at have under hender dee materialier, som der skulde udleveres till handwerksfolkene, der bygde for ham en gewælbet kieller med wærelser ovenover. Paa den reise henbragte hand heele sommeren og kom ey tilbage før in september maanet; da jeg strax indleverede regning over udleverantsen, holdte hand mig enda op hos sig indtil in december, da jeg endeligen kom till endskab, dog paa en ubillig maade. En god afskeds pas fick jeg for 1½ aar, lønnen desto ringere. Udi Kiøbenhafn havde jeg optaget 14 rdl., dertill lagde hand nu 10 rdl.; uden nogen modsigelse motte jeg dermed lade mig afspiese, der hialp ingen hverken bøn eller andet, jeg stod skyldig udi Christiania 16 rdl., der behøvedes

reisepenge, det jeg allt stildte ham fore, hvor det skulde komme ifra, fick till svar, at jeg fick indtet, havde ey fortient meere.

Jeg gick bedrøvet fra ham. Gud opwagte dog middel for mig. Imidlertid at denne forretning passerede, war tolder *Træschoo* udi Christiania nærværende, der ansaa dette, hans indtalle hialp ey heller noget, uden at hand hafde medønk med mig, hvilket hand derefter lod see i gierning. Da han kom ud fra herren, stod jeg enda ude i commissariats-stuen, kom hand till mig og sagde, jeg skulde komme till ham, wilde hand see mig hiulpen og assisterlig. Da jeg kom til ham, adspurdte [hand] mig om min tilstand, hvilken berettet, min giæld at afgøre forerede hand mig 14 rdl. til og dermed øndskede mig løcke paa reisen. Jeg quiterede da strax herrens huus og efter mit sødskendebarns tilsagn flottede med ifra hovedstanden (!) ind i byen till hende, indtill der kunde forefalde god leylighed at komme til Kiøbenhafn med, hvortil og strax forefaldt god leylighed at komme med billighed till Kiøbenhafn. Landcommissari *Mercher* lod hvert aar over land gaa till Kiøbenhafn siene regnskaber, hvormed hand sendte en skriverkarl og deds foruden en well bekiendt mand som seconda med skriverkarlen. Dertil blev giort andstaldt till 3de slæder; nu havde de tuende de tuende slæder og hæsten; af Hr. *Mercher* blev mig da tilladt at følge den tredie. Nu war jeg Gud skee lofv saa witt hiulpen, mens havde indtet till at fortære underweis; jeg havde well frie hæst, men fortæringen motte jeg sielf forsyne mig med; dertill skaffede mig og den fromme Gud raad. Mit sødskendebarn, som jeg logerede hos, war en bemidlet præsteencke, hendes sal. mand havde wæret sognepræst i Christiania og for kort wed døden afgaaen, hun forærede mig till reisepenge 4 rdl. Dermed war jeg nu klar i Christiania. Jeg med følge brød op udi jylleuge, mit selskab levede resonabel underweis, jeg war iblant dem, motte holde ud med dem. Somme stæder blev wie well tragteret for billig betalning, mens paa andre stæder for liden tragtement dyr betalning. Wie forfaldt jylaften paa en gastgiævergaard, hvor at wor seconda war meget wel bekiendt og udi krigstieder havde giort hans huus stor tieniste; thi denne mand havde tient Gyldenløwe og da havde leylighed at tiene skickelige folk. Her holt wie huus till anden jylledag eftermiddag, laa der 2 nætter, spieste 4 maltider, bleve tracterede med 6 retter hver maaltid, for allt med seng og varme; for allt wilde hand icke tage meere af os end 2 ort udi danske penge pro persona. Paa en anden sted motte wie for en

nats herberge og kaald kiøcken betalle ligeledes pro persona 2 ort, mens i svenske penge. Allt saaledes arriverede wie well udi faae dage till Kiøbenhafn lækkeligen og well og jeg kom resonabel ud med miene 4 rdls reisepenge.

Udi Kiøbenhafn stod min næste mig atter bie med logemente og underhold indtil 1689 den 6 februarii, till at der forefaldt leylighed med et kongelige fartøyt at gaa at Lübeck med. Jeg fick leylighed med et kongelige couferdi skieb, der skulde gaae did at lodtse; till reisepenge optog jeg hos min suoger 20 rdl. Efter tuende dages seyladts forfaldt wie paa reeden udenfor det lybske Travemynde, hvor jeg da klarede, min skipper lod mig sætte i land med mit tøy, og strax forhyrede jeg mig med en wogn at briage mig till Lybeck, som er 2 miele, hvor jeg kom den 9. februarii. Jeg strax anmeldte mig hos oldermænden, anwiste mit lærebrev forat faa for en stund ophold ved en af barbeer-stuverne. Der faldt udi Lübeck ingen condition for mig; mit ophold fick jeg hos en barberenke, der holdt mig op udi 4 dage, derefter resolverede at fortsette min reise till Hamborg. Jeg forhyrede mig med postwognen, der daglig gaar fra Lübeck og setter sine patroner der af paa den halve wey; der er spiese quarter om middag, der møder og den postwogn fra Hamborg, som efter maltid gjør ombytte og fører de fra Lübeck kommende om aftenen till Hamborg, hvor wie kom betids ind udi Hamborg den 14 febr. Anden dagen andgav jeg mig hos oldermænden og der af ham fick en anwising at ligge hos en mester ved navn *Johan Rich* udi Nystad strax udi gader, der løber till Altanover port. Hos ham laae jeg till den 19. dito, da jeg antog condition hos en mester, der boede udi gamble byen paa Hoppenmarcket, *M. Johan Lange*, for den øngste sven. Min ugeløn war 32 β d. Neste aar reiste den middelste sven og efter ham antog jeg hans pladts her udi barberstuvan, continuered indtil 1691 udi januari, at mig overfaldt en hitzig feber, og formedelst at jeg war ilde forsynet der i huuset at ligge syg, lod jeg mig føre udi et logemente, hvor jeg kunde blive tilseet og faa pleye. Det war min løcke at jeg da till nyaar havde oppeboret mit nytaar drickepenge af min folck, jeg havde bårberet det aar. Udi huuset war konne og børn mig alle uwilliche, da jeg dog icke gjorde dem nogen fortred, mens dee ware mig hadige, fordie at jeg war en dansk mand. Gud saae till mig, at jeg kom for mig igien, at jeg blev saa frisk at jeg kunde komme ud igien, og da som en anden swen war antagen, forlangede jeg

icke at betiene barbeerstuvn lengere, mens forlangede min afregning, som war ømtrendt en 18 rdl., mens som efter hendes¹⁾ forre-
 vending, at hun icke war udi den stand at kunne betalle mig det,
 mig tilkom, accorderede jeg med hendes laugverge, at hand betalte
 mig halft for heelt; jeg war taabelig og wiste ingen anden wey,
 men war førnøyet, at jeg kunde blive dem quit og fortsette min
 reise wiedere fort. Anno 1691 d. 8 februari gick jeg med post-
 wognen till Lübeck for at wilde see om leylighed at kommed till
 wands med fartøyt till Dantzic. Wed ankombsten fick jeg opspurt
 et fartøyt, der war fragtet at forseile till Dantzic. Skipperen giorde
 mig wies at hand war ferdig at seyle ud till myndet²⁾, jeg skulde
 ickun faa mit tøy ombord og gaa foriweyen till lands till myndet,
 hvilket og strax giorde, kom til myndet og der laa 3 uger, før at
 fartøyet kom efter, og laa endda 3 uger før at wie enda fick god
 wind. Jeg fortærede der en god skilling, jeg udi taabelig^e ufor-
 farenhed fuldte hans løgnagtige raad, og efter dee 6 uger der lig-
 gende gav Gud og en øndskelige wind og derefter arriverede till
 Dantzic d. 20 marts, og efterat jeg hafde giort min fragt klar,
 angav jeg mig der hos aaldermanden og fik anvisning at nyde
 ophold hos en meget snild gammel mester ved navn Daniel Krøger,
 og hos ham opholdt jeg mig nogle uger. Jeg kunde well efter
 den gode mans tilraadelse well bleven der liggendes lengere, om
 det end havde wæret heele sommeren. Mig blev tilbuden condition
 for eldste middeler og skulde nyde ugentlig 2 polsk gylden. Det
 war hos en enckekonne, der war forlovet med den eldste suend
 udi werkstædet. Den condition tengte jeg at faa igien efter ham,
 mens da det kom dertill, slog den mig feil, thi der kom mig en
 anden i weyen; mestersuenden, der endnu war ulærd at udstaa
 sin examin, antog en anden, der skulde informere ham, der blev
 tilsagt hans pladts igien, paa den maade gick den glip for mig.
 Jeg resolvered at quitere og forføye mig hiem till Kiøbenhafn og
 det sieden at miene andre brødre da ware tilstæde og vilde gierne
 see et endeligt efter wores sal. foreldre, som da havde staaet hen
 udi 18 aar udi urigtighed, hvilket dog faldt slet ud for os eldste
 sødskende. Som alting for mig war falden slet ud, saa hendte det
 mig og ligeledes her, at jeg indtet hafde tilgode paa min arv, men
 blev tillagt at betalle min halfbroder 100 sletdlr.

¹⁾ Man skulde ellers tro, at han war i Tjeneste hos en Mester og ikke hos en Enke.

²⁾ Travemynde.

In september forseilede [jeg] ifra Dantzic med et fartøy, der havde hiemme udi Kiøge paa Siælland. Med samme skude gick wie, jeg og en reise cammerat ved navn Hans Blix. Her forrefaldt mig og denne reise contrær med megen fortred og et ugudeligt selskab. Inden borde war en kiøbmands tienere af Kiøge, der war en gammel mand skipper, den samme war fader till 4 sønner, der alle fore med ham som skibsfolck; de levede hver dag med hinanden i kief og trette med eder og all anden uskick. Iblandt dette compagni levede wie hver dag med øndske, at det snartt motte faa ende, dog løb der hend 3 uger med storm og contrari wind, at wie omsieder arriverede paa den østre siede af Borrenholm; for at forfridske os gick kiøbmand, skipper og jeg med min compagnie broder i land at forfriske os noget; af det sterke øll, der falldt paa Borenholm, blev kiøbmand og skipper drukne, jeg med min cammerat løstede icke lengere deres compagnie, mens wilde gaa ombord igien. Det wilde de icke, hvorudover wie kom i despyt med dem, at wie wilde ey lengere fare med dem, tage wor tøy i land og quitere dem, og sieden at wie hørde, at paa hien siede af landet war leylighed for Kiøbenhafn; wed werdtens forhielpning kom wie endelig till fartøyet, tog vore sager [i] land og quiterede; om fragten kunde jeg icke komme till rette med skipperen, derfor satte han pant for mig og min cammerad, jeg war slet, mens hand havde slet intet at berge sig med. Denne lille stæd kaldtes Nexe, over land, hvor fartøyerne laa, war 4 miele till Rønne. Derdid tog wie anden dagen vogn og kom did om aftenen og fornaam, at den beste leylighed da war dagen før afsellt, mens laa igien et liedet fartøy, som wie betingede os med. Wie laa i land 14 dage, før at det fartøy kunde blive færdig at gaee der ifra, hvor resten af wore penge bleve fortærede, dog motte sette min ring af fingeren till pant for 1¹/₂ rdl. Her war taalmodighed fornøden, det beste middel, her var endelig got kiøb for logement og tæring, min reisegeselle havde indtet, jeg liedet, da jeg dog motte forsyne baade mig og ham; jeg fick endelig omsieder fra Kiøbenhafn indløst min ring. Fra Borenholm udseilede wie en aftenstund med god wind, dagen half storm; om natten hendte os den malør, wie fick en lecke i kielderen, wor compas blev urigtig og om natten forseilede os efter en falsk fyr, som wie sluttete sieden at have wæret en landtern, som et skieb havde ført og wie havde ment at wære Falster fyr. Jeg og Cant(!) motte ud og pompe, imedens opfandtes lecken og blev stoppet, compassen kunde wie icke faa rettet, mens

motte seile efter giesning og kjøbmandens skjøndsomhed, der baade motte agere skipper og styrmand, der ware da gandske overgivne. Gud undte os den naade, at wie imod aftenen fick kiendemercke af Møens klint; at wie da udpaa aftenen der well kom till ankers udi god hafn. Herrens navn wære lovet, som hialp os af denne nød; hafde wie icke betidts faat landkiendelse, havde wie maaske om natten seillet bus paa landet, at icke en siæl kunde bleven berget. Den 14. october seilede wie med dette fartøy fra Borenholm, wie laa nogle dage under Møens klint og derefter arriverede well og beholden d. 18. dito till Kiøbenhafn, hvor jeg motte klare for mig og min følgesuend, der her og indtet havde noget at klare med og ingen venner, der kunde assistere ham. Da wie gjorde regning imellem os, fick jeg tilgode hos ham 6 rdl. og derforre motte tage hans forsickring paa en løs seddel, thi alt hans eyendeel havde hand paa sit lægeme. Det jeg hafde tilgode hos ham fick jeg efter nogle aars forløb endelig med tuang her i Norge. Saaledes gaar det den godtroende, dog haver jeg alle tierder holdt det for det bæste heller at blive bedragen end med modvilligen at bedrage andre.

Den windter opholdt min moster mig, da at jeg war uden leylighed. Hun wiste at wære forsøgt udi mangel, da hun og havde haft hendes deel af werden udi hendes første egtestand, at hun levede mange aar med en mand, der icke bekømbrede sig om andet end som at fornøye sig med bændewins glasset og omsieder at hun underholdt ham nogle aar paa en sygseng. Da hand da omsieder døde hend, opwagte Gud for hende, da hand havde forsøgt hendes taalmodighed, at hun [kom] i kundskab med en riegmænd, der tog hende til ægte, hand war raadmand i Kiøbenhafn¹⁾, da at hand ickun levede med hende icke over $\frac{1}{4}$ aar og hun arvede efter ham omtrent 12 tusinde rdl. middele, og deraf forseembte hun icke at giøre hendes arme wenner tilgode af, hvorved hun forwerwede sig en stor skatt udi det tilkommen[de], hvilken hun nu paa siælens wegne nu alt besidder. Wed hendes død havde hun indrettet et testament, over hvis hun undte enhver af hendes efterladende middele; jeg nød paa min part foruden alle dee godheder, jeg forhend havde nødt, 400 rdl. Dette testamentes oprettelse gav hun os tillkiende, førend at hun wandrede udaf denne jammerwerden. Hun var et exempel iblant mange, der have

¹⁾ Se foran S. 33.

wist at leve i modgang som i welstand efter den fromme Gnds. willie.

Imidlertid at denne lediggang warede, omgickes jeg udi barbeerstuerne, at jeg icke alltider wilde gaae lediggang, indtil jeg omsieder kom till at faa condition udi en barberstue, hvor der var nok at forrette, for den elste suens forretning. Der war at betiene Prins Friderichs regimente, bestaaen af 2000 mand, og ellers mange fornemme, som lod sig betiene uden og inden huuse. Udi denne condition antrædte jeg d. 14. februari anno 1692, her conditionerede paa det andet aar, at jeg quiterede og blev presenteret en condition till søes for obermester paa et skieb, som der blev bygget udi Gyldenløves grævskaft, blev antagen, for at forsyne mig med søekiste accorderet maanedtlig 12 rdl. og udrede medicamentkiesten af min egen bekostning, paa haanden fick tuende maanedts penge, der blev mig tillagt at antage en undermester, der skulde nyde 6 rdl. maanedtlig. Skiebet blev bygt till at føre 60 canoner, og naar det war udrystet, war det deres [hensigt], at skiebet skulde forseile till Holland der at forsynes med huis det i Laurvigen icke kunde forsees med, som og at hyre dertill en 200 mand og giøre fuldkommen bequem till [at] fare udenlands udi den spanske [Sø?] og dessen omliggende provinsier. Deres høye grævelige Excellentze lod mig forhøre af kongl. lifmedico Dr. Ringelmand¹⁾, wor commandøer war allt forhen wed bygningen udi Laurvigen, hvor hen wie med en del andre officerder og gemene skulle forsendes.

(Fortsættes).

Fortegnelse over Danske og Norske, som ere immatriculerede ved Leydens Universitet fra Aar 1675 til 1800.

Ved Gustav Ludvig Wad.

I Personalhistorisk Tidsskrifts 2det Bind har C. F. Bricka meddelt Fortegnelse over Danske og Norske, der have ladet sig immatriculere ved Leydens Universitet i dettes første Aarhundrede (1575—1674), hvilket Uddrag af Universitetets trykte Matricul jeg her har fortsat indtil Aar 1800. Ligesom Hr. Bricka har jeg fundet det nødvendigt at ledsage disse mange, til Dels forvanskede, Navne med korte Notitser,

---

¹⁾ Se Ingerslev Danmarks Læger II. 40—41.